

Cvičení 1 - práce s textem: Přečti si text a barevně vyznač slova, která jsou podle tebe NESPISOVNÁ. Slova nahrad' spisovnou variantou.

Petr se rozhodl, že půjde studovat na výšku do Prahy. Byl z toho celej nervózní. Nebyl si jistej, jak mu studium na škole půjde, avšak studovat medinu byl jeho velkej sen vod dětství. Už jako malý si hrál na doktora, přičemž plyšáci na posteli představovali jeho nemocné pacoše. Rodiče ho v jeho cestě velmi podporovali, což mu nesmírně pomáhalo. Jeho votec měl k lékařství blízko, pracoval totiž jako veterinář v nedaleké vesnici.

Petr si večer před odjezdem na intr sbalil svůj bágel a šel s kámošema na poslední mejdan do místní hospody. Když se večer vrátil domů, praštil sebou na postel a přikryl se teplou duchoú. Usnul během chvíle. Ráno mu máma před odjezdem připravila jeho oblíbené jídlo – cmundu. Těsto pečlivě promíchala měchačkou a usmažila na pánvi. Petr se najedl a prohlásil: „Jo, tak tahle chálka mi bude chybět.“

Před odjezdem se rodičů zeptal: „Tati, neměl bys na půjčení nějaké love? Chtěl bych si něco koupit ve vlaku.“ Táta mu dal dvě kila, poté se rozloučili a Petr se vydal na cestu. Na nádraží musel jet šalinou, která měla několik minut zpoždění. Na nádraží se naštěstí dostal včas a voddechl si. Když se ale podíval na tabuli, zjistil, že vlak mířící na hlavák má taky zpoždění, a to dvacet minut. Údajně se někde pokazily šraňky, které museli opravit. Sedl si na lavičku a čekal. V tom za ním přiběhl jeho kámoš Mirek, který taky nastupuje na výšku. „No ahoj! To je ale voprúz, co? Čekat tady na vlak. Už se těšíš na medinu? Já se nemůžu dočkat, až nás vezmou do nemocnice na jipku. Už jsem ti říkal, jaký téma diplomky bych si chtěl vzít?“ Petr poslouchal Mirka a doufal, že vlak přijede co nejdříve. „A to jsem ti neřekl! Víš, co se u nás dneska stalo? Normálně nám někdo vybilil sklep! V noci se k nám vloupal nějakej dacan a ukradl nám kola! Ráno jsme volali chlupatý, ale nikoho zatím nenašli.“ Jakmile Mirek dokončil větu, rozhlas na nástupišti hlásil, že vlak do Prahy je připravený na čtvrtý koleji. Petr si voddechl. „Kámo, vzhůru za dobrodružem!“

Zde napiš slova nespisovná. Vedle nich napiš spisovnou variantu:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

K zamyšlení: Co je to spisovný jazyk? Pokud s výrokem souhlasíš, vybarvi ho zeleně.

- a) Spisovný jazyk bychom měli používat při hovoru s kamarády.
- b) Spisovný jazyk by měli používat moderátoři v televizi.
- c) Spisovný jazyk bychom měli používat při hovoru s našimi rodiči.
- d) Spisovný jazyk by měli používat politici při projevech.
- e) Spisovný jazyk by měli používat učitelé na školách při komunikaci s žáky.
- f) Spisovný jazyk bychom měli používat při nákupu v obchodě nebo v restauraci.
- g) Spisovný jazyk by měli používat úředníci, právníci a soudci.

Na základě předešlého cvičení zkus napsat, co je to spisovná čeština.

.....
.....

Kde je podle tebe spisovná čeština shrnuta/popsána?

.....

Vrstvy spisovné češtiny:

Spisovnou češtinu můžeme rozdělit na tři části:

a) Neutrální

b) Hovorovou

c) Knižní

Pes

Polívka

Policajt

Blankyt

Domov

Lože

Panelák

Rek

Okno

Pokus se spojit šipkami slovo se správnou kategorií a na řádky níže napiš stručnou charakteristiku všech tří částí:

Neutrální čeština.....

.....

Hovorová čeština.....

.....

Knižní čeština.....

.....

Nespisovný jazyk

K zamyšlení: Co je to nespisovný jazyk? Pokud s výrokiem souhlasíš, vybarvi ho žlutě.

- a) Nespisovný jazyk můžeme používat při rozhovoru s kamarády a rodiči.
- b) Nespisovný jazyk můžeme používat v diktátu.
- c) Nespisovný jazyk můžou používat moderátoři v televizi.
- d) Nespisovný jazyk může používat učitel.
- e) Nespisovný jazyk nemůže používat spisovatel ve své knize.
- f) Nespisovný jazyk můžeme používat v novinách a časopisech.
- g) Nespisovný jazyk nemůžou použít herci v divadle nebo ve filmu.

Shrnutí: Co je to tedy nespisovný jazyk a kde se s ním můžeme setkat?

.....
.....

PŘÍKLADY NESPISOVNÉHO JAZYKA: PROFESNÍ MLUVA, SLANG A ARGOT

1.Mluva lékařů – úkol: Přečti si text a najdi slova, která náleží do profesní mluvy lékařů. Označ je modrou barvou a na řádky níže vysvětli, co slova znamenají.

Lékař měl náročný den. Jako první šel navštívit pacoše na jipce, který byl dlouhodobým ležákem. Poté zkontroloval pacienta, který přijel do nemocnice se slepákem. Závěrem dne byl pacoš s bolestí břicha. Poslal ho na cétečko a sestra mu vzala venózkou krev. Špátlí se mu podíval do krku a štětkou odebral vzorky z nosu a jazyka. Na závěr ho lékař poslal se šampuskou za plentu. Krvák byl naštěstí v pořádku a cétečko taky, pro jistotu si ho vzali na špínu, kde mu zjistili střevní infekci. Byl to náročný den! Pracovat na chře není žádný med, takoví očaři nebo kožaři to mají jednodušší!

.....

.....

.....

.....

.....

2.Studentský slang – úkol: Přečti si text a najdi slova, která náleží do studentského slangu. Označ je zelenou barvou a na řádky níže napiš, co znamenají.

Martin a Lukáš chodí na gympl a letos je čeká jejich maturák. Martinovými nejoblíbenějšími předměty jsou ajina a děják. Na druhou stranu nesnáší biolu a čeják. Jestli se ptáte, jestli Martin někdy bulal, tak mám pro vás zápornou odpověď. Martin chodí do školy pravidelně, to jen Lukáš je velký absentér. Dostal za to i ředitelskou. Lukáš má nejraději tělák a zemák, naopak fránina je pro něj peklo. Martin by chtěl po škole na medinu, Lukáš nejspíš na fildu. Ve čtvrtáku budou nejvíce vzpomínat na lyžák, ten se opravdu povedl. Těší se taky na to, jak ze školy odejdou a už nikdy nebudou psát desetiminutovku z matiky nebo slohovku z čejáku. Z toho měli vždycky kouli. Jejich nejoblíbenějším místem na škole byla jídelna, kde vařili skvělou chálku. A jaké bude výzo? Pár dvojek, trojec, čtverec a jinak samé jedničky!

.....

.....

.....

.....

.....

3.Argot – úkol: Přečti si text a na jdi slova, která náleží do mluvy argotu. Označ je žlutou barvou a na řádky níže napiš, co znamenají.

Petr bručel pět let v base za to, že vybilil sousedův barák. Čórnul tam love, a kdyby ho nevyrušil sousedův čokl, kvůli kterému zdrhnul, šlohnul by určitě více. Když zdrhal, jeli zrovna kolem fízli, kteří ho začali honit. Protože se bál, že by ho mohli odprásknout, zastavil se. Policajti na něj vytáhli krochnu a nasadili klepeta. V tašce mu našli ukradené love, skéro a máčka. Poslali ho do chládku a puma u soudu mu napařil pět let. Nemyslete si, v base Petr taky čórkařil! Svému bachaři ukradl raky. To se jen tak nevidí!

.....

.....

.....

.....

.....

PROFESNÍ MLUVA	KDO JI POUŽÍVÁ	SPISOVNÝ VÝRAZ
PACOŠ		
KLEPETA		
CÉTÉČKO		
KRVÁK		
DAKTYLKY		
JIPKA		
OHLEDAČKA		
ÚŘEĐÁK		
BLOČEK		
ŠPÍNA		
OČAŘ		
DRÉGR		
SLEPÁK		

SLANG	KDO HO POUŽÍVÁ	SPISOVNÝ VÝRAZ
LYŽÁK		
BALDA		
SLOHOVKA		
KORUNA		
FILDA		
BAŽANT		
PAJDÁK		
OPUŠTÁK		
BULAT		
VOUSÁČ		
MATURIŤÁK		
KOULE		
AJINA		

ARGOT	SPISOVNÝ VÝRAZ
VYBÍLIT	
KÁČA	
ČÓRNOUT	
RAKY	
PUMA	
KROCHNA	
RYCHNA	
PAJZL	
ŠVESTKY	
BASA	
LOVE	

**JÁ MÁM:
KLEPETA**

**KDO MÁ:
MEDINU**

**JÁ MÁM:
MEDINU**

**KDO MÁ:
LOVE**

**JÁ MÁM:
LOVE**

**KDO MÁ:
PAJDÁK**

**JÁ MÁM:
PAJDÁK**

**KDO MÁ:
PACOŠ**

**JÁ MÁM:
PACOŠ**

**KDO MÁ:
JIPKA**

**JÁ MÁM:
JIPKA**

**KDO MÁ:
DĚJÁK**

**JÁ MÁM:
DĚJÁK**

**KDO MÁ:
KOŽAŘ**

**JÁ MÁM:
KOŽAŘ**

**KDO MÁ:
KROCHNA**

**JÁ MÁM:
KROCHNA**

**KDO MÁ:
KÁČA**

**JÁ MÁM:
KÁČA**

**KDO MÁ:
BULAT**

**JÁ MÁM:
BULAT**

**KDO MÁ:
FILDA**

**JÁ MÁM:
FILDA**

**KDO MÁ:
ČOKL**

**JÁ MÁM:
ČOKL**

**KDO MÁ:
SLEPÁK**

**JÁ MÁM:
SLEPÁK**

**KDO MÁ:
ŠVESTKY**

**JÁ MÁM:
ŠVESTKY**

**KDO MÁ:
DRÉGR**

**JÁ MÁM:
DRÉGR**

**KDO MÁ:
PAJZL**

**JÁ MÁM:
VÝZO**

**KDO MÁ:
ŠLOHNOUT**

**JÁ MÁM:
ŠLOHNOUT**

**KDO MÁ:
BAŽANT**

**JÁ MÁM:
BIOLU**

**KDO MÁ:
CHÍRU**

**JÁ MÁM:
CHÍRU**

**KDO MÁ:
VÝZO**

**JÁ MÁM:
BASU**

**KDO MÁ:
BLOČEK**

**JÁ MÁM:
BLOČEK**

**KDO MÁ:
BIOLU**

**JÁ MÁM:
PAJZL**

**KDO MÁ:
FRÁNINU**

**JÁ MÁM:
FRÁNINU**

**KDO MÁ:
BASU**

**JÁ MÁM:
BAŽANT**

**KDO MÁ:
ÚČU**

**JÁ MÁM:
ÚČU**

**KDO MÁ:
KLEPETA**

Práce s tabulkami:

- Profesní mluva – pacoš (pacient – lékař), klepeta (pouta – policista), cétéčko (CT vyšetření – lékař), krvák (krevní obraz – lékař), daktylky (otisky prstů – policista), jipka (jednotka intenzivní péče – lékař), ohledačka (ohledávání místa – policista), úřed'ák (úřední záznam – policista), bloček (pokuta – policista), špína (infekční oddělení – lékař), očař (oční doktor), drégr (alkoholtester), slepák (slepé střevo)
- Slang – lyžák (lyžařský kurz – studenti), balda (prut – rybáři), slohovka (slohová práce – student), koruna (hráz – rybář), filda (filozofická fakulta), bažant (nováček – vojáci), pajdák (pedagogická fakulta), opušťák (dovolená – vojáci), bulat (chodit za školu), vousáš (sumec – rybáři)
- Argot – vybílit (vykrást), káča (trezor), čórnout (ukrást), raky (hodinky), puma (soudce), krochna (pistole), rychna (zápach), pajzl (hospoda), švestky (policisté), basa (vězení), love (peníze)